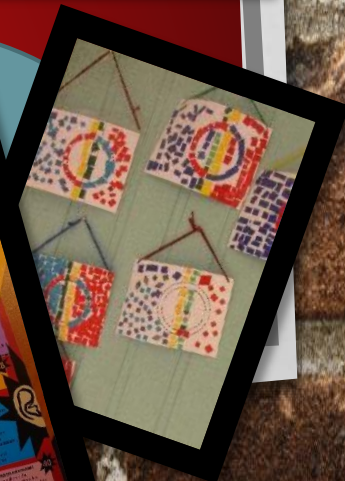

Guovdageainnu suohkan/
Kautokeino kommune

Beazedievá mánáidgárddi jahkeplána 2023

BEAZEDIEVÁ
MÁNÁIDGÁRDI

Geavaheaddjit/berošteaddjit

«Sámi mánáidgárddit galget ovddit mánáid sámegeiel gelbbolašvuoda, nannet mánáid sámi identitehta ja sealluhit sámi árvvuid, kultuvrra ja árbemáhtu.» Nie geatnegahtta Mánáidgárddi rámmaplána (Máhttodepartemeantta, 2017)) sámi mánáidgárddi mandáhta, ja nu maiddái sihkarastá ahte sámi mánát ožžot fáldadaga iežaset giela ja kultuvrra vuodul.

Dá lea Beazedievá mánáidgárddi, jagi 2023, pedagogalaš plána. Dás bohtá ovdán mánáidgárddi vuodđu, sisdoallu, fáttát, ulbmilat ja doaimmat. Vuodđun plánii lea Mánáidgárddi rámmaplána, Mánáidgárddi láhka, Mánáidkonvenšuvdna ja Suohkana mánáidgárddiid njuolggadusat. Plána galgá doaibmat bargoreaidun bargiide ja diehtujuohkin váhnemiidda/váhnenovddasteddjiide, suohkanii ja eará berošteddjiide.

Mánáidgárddiid árgabeaivi lea, maŋemus jagiid, ollu šaddan heivehuvvot pandemiija dihte, mii muhtun muddui lea váikkuhan sámi árbevirolaš doaimmaid čadaheami mánáidgárddis. Mánáidgárddit eai leat beassan searvat ja čadahit buot nu go ovdal pandemiija. Dál lea vuosttaš mánáidgárdejahki, maŋjel pandemiija, go sihke servodat ja mánáidgárdedoaibma lea dábálašvuhtii fas ollemen. Dan geažil doaivut, ja leat plánen ahte beassat čadahit buot doaimmaid nu go háliidit, mánáide eanemusat illun ja oahppun. Vásáhusat, barggut ja mátkkit galggaše vuhttot mánáidgárddi sisdoalus dán jagi. Muhto nu go ovdal ge, de fertet atnit muittus ahte plánat ja mánáidgárddi árgabeaivi sáhttet rievdat, omd. jus servodagas leat dáhpáhusat mat gusket mánáide ja mat leat áigeguovdilát mánáidgárdái, de mánáidgárddi ferte álo leat gearggus dáid dustet ja vuhtiiváldit ja heivehit mánáid dárbuid ektui.

Mánnávuodas lea su iežas sadji olbmo eallimis. Mánáidgárdi áigu, veahkin ruovttuide, mánáide fállat mánnávuodá, mas lea loaktin, ustivuotta ja stoahkan. Mánát galget beassat ollu vásihit mánáidgárddis, ja mánáidgárdi galgá doarjut mánáid ángirvuodá, ilu, movtta ja oahppama.

*Guovdageaidnu,
ođđajagimánnu 2023
Inga Berit Sara Skum, mánáidgárdejođiheaddji*

*Mánát galget beassat
stoahkat, oahppat,
ovdánit ja servvoštallat
earáiguin – oahppat
birget*

Beazedievá mánáidgárddi

Beazedievá mánáidgárddi lea Guovdageainnu suohkana mánáidgárddi. Mánáidgárddi lea sámi mánáidgárddi, gos sámeigiella lea beaivválaš giella ja nu maiddái doaibmagiella. Sámi kultuvra ja árbevierut leat guovddázis oba mánáidgárddi sisdoalus ja sámi árbevirolaš barggut leat stuora oassin mánáidgárddi doaimmas.

Mánáidgárddis leat golbma ossodaga, Rukses ossodat, Alit ossodat ja Ruoná ossodat. Rukses ossodagas leat nuoramus mánát, Alit ossodagas gaskaagi mánát ja Ruoná ossodagas boarráseamos mánát. Juohke ossodagas leat 3 vuodđobargi, okta pedagogalaš jodiheaddji ja juogo mánáidgárdeoahpaheaddjit, fágabargit dahje veahkebargit. Lassin vuodđobargiide sáhtte vel liige resursat, mat rievddadit áiggis áigái.

Oktasaš pedagogalaš vuođđu Guovdageainnu suohkana mánáidgárddiin ja vuođđoskuvllain

Olmmošoidnu

Guovdageainnu suohkana pedagogalaš vuođđu lea vuođđuduvvon positiiva olmmošoinnu nala. Dat mearkkaša ahte buot mánát leat erenoamážat ja galget váldot fárrui mánáidgárddis ja skuvllas dakkár vuogi mielde mii addá sidjiide vejolašvuođa oahppat ja ovdánit positiiva guvlui iežaset eavttuid vuođul.

Dán oaivvildit mii oahppama birra

Oahppan lea aktiiva proseassa mii čuožžila dárbbus ja beroštumis. Mánát ohppet buoremusat iežaset vásihusain ja jurddašemiin. Oahppan galgá mannat das mii lea oahpis ja lahka, dasa mii lea amas ja guhkin.

Mii háliidit ráhkadit oadjebas oahppanbirrasa.

Mii čáhkket saji individuálitehtii ja girjáivuhtii.

Mii háliidit váhnemat oassálastet oahppanproseassas.

Dán áigut leat min ohppiid dovdomearkan, go gergeť vuođđoskuvllas

Sis lea buorre dábálašmáhttu.

Sii váldet ovddasvástádusa, leat gierdevaččat ja servodatberošteaddjit.

Sii leat oadjebasat iežaset identitehta ja sámi gullelašvuođa ektui.

Sis lea positiiva oaidnu boahtteáiggi birra.

Sis lea mokta joatkit skuvllaid vázzit.

Ná háliidit mii ahte earát galget oaidnit min mánáidgárddiid ja skuvllaid

Mii lea profeshuneallát ja mis lea alla fágalaš dássi.

Mii leat čielga, liekkus ja ávaštallis rávisolbmot, geat veahkehit mánáid válljet buori guvlui.

Mii leat rahpasat, gulahallat ja ovtasbargat bures váhnemiiguin ja eará ovtasbargobeliiguin.

Min barggus vuhtto buorre mokta, ja ahte mii leat bargánat ja ahte mis lea beroštupmi.

Min rávisolbmobirrasa dovdomearkkat

Buohkat dovdet oadjebasvuođa ja luhttet guhtet guoibmáseaset.

Mii leat oskkáldasat oktasaš mearrádusaide ja min bargoaddái.

Mii váldit ovdan váttis fáttáid fárrolaga ja áššálaš vugiin.

Mii movttiidahttit ja rámpot guhtet guoibmámet.

Mii atnit árvvus guhtet guoibmámet ja min mielas lea buorre go leat iešguhtetláganat.

Mii ovtasbargat guhtet guimmiineamet, jođiheddjiiguin ja váhnemiiguin.

Mii bidjat máná/oahppi guovddáži.

Mii ráhkadit smáđáhkes ja buori bargobirrasa.

Mánáidgárddi váldoulbmil ja pedagogalaš oaidnu

Sihke Mánáidgárddi rámmaplána ja Sámediggi deattuheaba ahte sámi mánáidgárddi galgá nannet mánáid identitehta sápmelažžan, sámegiela geavaheami ja kultuvrra bokte. Mánáidgárddi galgá leat lunddolaš oassi sámi servodagas, gos sámi giella ja kultuvra lea guovddázis.

Beazedievá mánáidgárddi ulbmil lea addit mánáide buriid ovdánan- ja aktivitehtavejolašvuodaid, ja mánáidgárddi pedagogalaš jurddašeapmi lea fágaidrasttildeaddji jurddašeapmi, gos mánáidgárddi geahččá rámmaplána fágasurggiid oktilaččat. Buot fágasuorggit leat álo oassin mánáidgárddi sisdoalus ja fágasuorggit leat ihkinassii dat seamma maid mánát vásihit go álget skuvlii. Muđui lávlun, máinnasteapmi, juoigan, neaktin, lihkadeapmi, biebm- ja borranvierut ja ságastallan leat álo oassin, beroškeahttá áigodagas ja fáttás.

Sámi árbevirolaš bajásgeassin, dálá áiggis lea vuodđun mánáidgárddi barggus. Sámi servodat lea rievdan ollu, dan dihte geahččalit heivehit árbevirolaš bajásgeassima ođđaáigásaš servodahkii.

Sámi kultuvrras leat sihke oaidnemeahttun ja oinnolaš mearkkat nugo ovdamearkka dihte giella, vierut, bivttasárbevierru, servvoštallanvuogit, máhtu, biebmovierut, duodji, dáidda, luohiti/ juoigan ja sámi musihkka, nammavierut ja ealáhusat. Buot dát girjáivuohtha galgá vuhtot mánáidgárddis sisdoalus.

Beazedievá mánáidgárddi galggašii váikkuhit ahte mánát sáhttet leat oadjebasat ja illudit iežaset kultuvrra ja giela dihte. Vai mánáidgárddi sisdoallu váikkuhivččii mánáid identitehta dovdui posiitiivvalaččat, de mánáidgárddi deháleamos doaibma lea gaskkustit sámi árvvuid, giela ja kultuvrra, ja addit mánáide vejolašvuoda vásihit dáid iluin, movttain ja liekkusvuodain.

*-Sámi árbevirolaš
oahpaheami višuvdna lea
ahte ođđa buolvvat sámit
oahpašedje «olmmožin
eallit»*

-Asta Mitkijá Balto-

Mánáidgárddi oaidnu lea, nu go sámi árbevirolaš bajásgeassima oaidnu, ahte mánát ohppet ja ovdánit barggu ja vásáhusaid bokte. Mánát galget beassat searvat searvelanjaide gos barggut čađahuvvojit. Mánáidgárddi láchče dili vai mánát ožžot luohttámuša ja ovddasvástádusdovddu, ja besset geahččaladdat iešheanalašvuoda, ja ožžot vejolašvuoda vásihit ja oahppat bargguid ja doaimmaid bokte, ja nu huksegoahtit čiekŋalis oahppamii.

Govus dás olgeš bealde govvida bures sámi árbevirolaš bajásgeassima jurdaga – vuosttažin máná beassá vásihit ja oaidnit, dasto geahččalit vehkiin, nuppes ii dárbbáš eambo veaháš doarjaga, nu šaddá iešheanalaš, ja maŋemus birge ieš.

Buot oktavuodđain lea proseassa mávssoleamos mánáide, iige boadus. Proseassas mánát besset oahppat ja ovdánit, ja proseassa vásáhusaid sii fievrredit viidáseappot, ávkin ovdáneapmái ja boahttevaš čuolbmagálgamiidda.

Govva: EIRA/ NYSTAD (2005): Samisk språkopplæring og modulbasert opplæring : rapport fra seminaret i Tromsø. Sámi allaskuvla, SA rapport nr. 1

Mánáidgárddi oaidná vuodđoealáhusaid buorren veahkkinn ovddidit árbevieruid, oahppama ja birgema. Vuodđoealáhusaid doaimmain mánát besset vásihit, geahččaladdat, ovdanbuktit, ja ovdánahttit dovdduid ja jurdagiid, ja nu ovdánahttit iežaset birgejeaddji olmmožin.

Mánáidgárddi váldoulbmil lea oahpahit mánáid birget buot diliin

«Gal dat oahppá go stuorrula»

Árbevierut ja kultuvra

Sámi kultuvra lea vuolggasadjin Beazedievá mánáidgárddi doaimmas, ja mánáidgárdi geahččala nanne sámi mánáid identitehtadovddu, ja gaskkustemiin ja oainnusindahkamiin seailuhit ja fievrredit sámi kulturárbbi, eallinvuogi ja árvvuid.

Beazedievá mánáidgárddis galget sámi árvvut biddjot vuodđun mánáidgárddi sisdollui ja doibmii. Sámi servodat lea hui mánggabealat, ja árvovuodđu molsašuvvá guovllus guvlui. Nu ferte mánáidgárdi iežas báikkálaš máhtolašvuoda mielde heivehit árvovuodđu mánáidgárdái, ja seammás servodatrievdama váldit vuhtii, ja heivehit doaimma dan ektui. Mánáidgárdi ferte nannet ja ovddidit sámi oktavuodadovddu ja sámi kultuvrra mánggabealatvuoda árvvusatnima. Mánáidgárdi ferte maid váldit sámi lagasbirrasa mielde mánáidgárdái, ja doalahit lagasvuoda lundui, ja árvvus atnit olbmuid ja min birrasa ovttasdoaimmama.

Birgen

Beazedievá mánáidgárdi geahččala doaimmahit dearvvašvuođaovddideaddji barggu, biebmotábiid ja lihcadeami bokte, ja dakko bokte maiddái leat mielde dássemin sosiála erohusaid.

Mánáidgárdi galgá doarjut ja ráhkkanahhtit mánáid eallinhálddašeapmái, bargat máná loaktima ala, árvvus atnit su iešvuođaid, veahkehit hálddašit, láchčēt buriid oktavuođaid, oahpahit dearvvašlaš dábiid ja fállat oadjebas dili. Dološ sámi mánáidbajásgeassimiin ráhkkanahhte ja oahpahedje máná birget iežas servodagas. Nu maiddái otná dilis, Beazedievá mánáidgárdi geahččala, veahkin ruovttuide, máná ráhkkanahhtit birgejupmái ja iešheanalášvuhtii. Máná galgá oahpahallagoahhtit birget buot diliin árgabeaivvis ja otná servodagas, iežas eavttuiguin.

Birgemii gullá visot máhttu, diehtu ja dáidu, maid olmmoš dárbbáša árgabeaivvis, vai birge. Buot dán máhttui, dihtui ja dáidui galgá mánáidgárdi hukset álggu, veahkin ruovttuide.

Mánáidgárdi galgá doarjut juohke ovttaskas máná fysalašvuođa, dearvvašvuođa, hálddašeami, stoahkama, olmmáivuođa ja oktavuođaid.

*Birgen ja iešbirgejupmi lea «gal dat oahppa» oahppama bajimus ulbmil go birgejupmi dáhkida bstevaš ceavzima.
-Balto, Sarri, Eriksen ja Kuhmunen-*

Stoahkan ja oahppan giehtalaga

Mánáin, stoahkan ja oahppan vánddardeaba giehtalagaid. Mánáidgárddi rámmaplána deattuha ahte mánáidgárddis galgá stoahkamis guovddáš sadji, ja stoahkama árvu ja stuora mearkkašupmi galgá diđolažžan máná árgabeivái.

Vuosttamuččan mánát stohket stoahkama dihte, muhto stoahkan lea maiddái máná vuohki ja vejolašvuolta ovddidit iežas jurdagiid ja vásáhusaid. Stoahkama čađa máná oahppá giela, iešguđetlágan dáidduid, olmmošlašvuođa ja ovttasbarggu. Dološ sámi bajásgeassima mielde galget mánát beassat oahppat stoahkama ja geahččaladdama bokte.

Beazedievá mánáidgárddis lea friddjastoahkamis stuora árvu, ja seamma stuora sadji go lágiduvvon stoahkamis. Mánáidgárdi oaivvilda ahte friddjastoahkan addá mánái vejolašvuođa vásihit ollu proseassaid maid máná lea ieš mielde válljemen, ja nu oahppa čađahit, čoavdit ja birget ollu dilliin. Friddjastoahkan ii mearkkaš ahte mánát leat veaiddalasas, bargi lea álo lahkosis, veahkeha oktavuodain, buktá árvalusaid ja doaibmá doarjjan jus máná dárbbaha doarjaga stoahkamis. Bargi lea veahkkin mánái ovdánahttimen stoahkandáiddu.

Beazedievá mánáidgárddis stoahkan galgá doaibmat arenan gos máná beassá servvoštallat, ovdánit ja oahppat, sihke sosiálalaš beliid ja gielalaš beliid. Stoahkan galgá maiddái ovddidit olmmáivuođa ja loaktima. Mánát galget stoahkama bokte beassat geahččaladdat ja vásihit doaimmaid ja barguid, ja čatnat oktavuodaid.

Giella

Buot mánát galget mánáidgárddis oažžut buori giellanannema, ja beassat searvat doaimmaide mat ovddidit gulahallama ja ollislaš giellaovdáneami.

Mánáidgárddi váldo- ja doaibmagiella lea sámegiella, ja sámegiella vuoruhuvvo ovddemužžii juohke oktavuodas.

Mánáidgárddi deháleamos giellaulbmil lea addit mánáide buriid giellavásáhusaid ja láchčit buori giellabirrasa, vai sii ožžot vejolašvuoda ovdánit gielalaččat. Mánát galget oažžut vejolašvuoda hálddašit gulahallat earáiguin, ja nu váikkuhit stoahkamii, olmmáivuhtii ja loaktimii.

Giellastoahkamat, hoahkamat, lávlun, juoigan ja beaivválašgiella galget mánáidgárddis dábálaš bargoreaidun. Sámegiella geavaheapmi galgá girjái ja valjit mánáidgárddis

Mánáid váikkuhanvejolašvuohta

Mánáidgárddi rámmaplána geatnegahtta mánáidgárddi addit mánáide mielváikkuhanvejolašvuođa, ja váldit vuhtii mánáid oainnu. Mánát galget beassat buktit iežaset oavila ja oainnu, láddanmuttuset mielde, mánáidgárddi doaimmas, ja searvat plánemii ja árvvoštallamii.

Sirdimat

Sirdimiid oktavuodas besset mánát ja váhnemat ráhkkanit ovdagihtii. Sirdimat siskkobealde mánáidgárddi dáhpáhuvvet ossodagaid gaská, ja daidda mánáidgárdi ráhkkanahhtá mánáid. Skuvlii sirdima oktavuodas, mánáide geat čakčat sirdet skuvlii, leat liige doaimma, ođđajagimánus geassemánnui. Buot sirdimiid oktavuodas galget mánát ja váhnemat dovdat oadjebasvuođa.

Pedagogalaš dokumentašuvdna

Pedagogalaš doaimmat duođaštuvvojit mángga ládje mánáidgárddis, nu go bargguid, govaid, čállošiid, tevnnegiid, sagastallamiid, árvvoštallamiid ja čoahkkáigeasuid bokte. Mánáidgárdi earenoamážit sávva ahte váhnemat ja eará geavaheaddjit/berošteaddjit, siđatkeahtta, buktet oaviliid ja jurdagiid doaimmaid ektui, vai beassat daid fievrredit plánemii, árvvoštallamii ja duođašteapmái. Jus galgat olahit positiivva ovdáneami mánáidgárddi doaimmas, de lea dehálaš ahte buot geavaheaddjit ja berošteaddjit ovddidit iežaset oainnuid ja jurdagiid, doaimma ektui.

Progrešuvdna

Buot mánát galget beassat ovdánahttit iežaset mánáidgárdeáigodagas. Mánáidgárdi láchce progrešuvdna vejolašvuođa dan bokte ahte heiveha doaimma mánáid agi, láddama ja eavttuid mielde. Ossodagas ossodahkii vuhtto bures movt progrešuvdna vejolašvuohta láchččojuvvo, go mánát besset buot agiin čađahit seamma fáttáid, heivehuvvon vugiid bokte.

Dásseárvu, ovddasmoraš ja loaktin

Beazedievá mánáidgárdi geahččala ovddidit guottuid ahte buot olbmot leat ovttáárvosaččat, ja iešguđetlágan olbmot ja kultuvrrat sáhttet eallit ráfálaččat ovttas ja árvvusatnit nubbi nuppi. Dásseárvu galgá čájehuvvot buot beaivválaš doaimmain ja olbmo iešlági ektui.

Buohkaide galgá čájehuvvot ovddasmoraš, ja juohkehaš galgá dovdat oadjebasvuođa, ja ahte son árvvusadno.

Juohke mánná galgá beassat loaktit áiggi mánáidgárddis. Mánáidgárdi lea geatnegahtton, mánáidgárdelága bokte, čuovvulit buot áššiid gos balahuvvo ahte mánná hárd dahala dahje givssiduvvo mánáidgárddis.

Gulahallan, giella ja teaksta

Mánáidgárdi galgá láchčēt vai mánát besset hutkat ja ovdánahttit iežaset giellaipmárdusa, giellamáhtu ja hukset alcceseaset rikkis gulahallanvugiid. Mánáidgárdi galgá movttiidahttit ja oččodit mánáid stoahkat gielain, symbolaiguin ja teavsttaiguin, ja nu bohčiidahhttit gielalaš sáhkkiiivođa, didolašvuđa ja ovdáneami.

- Ságastallamat ja hoahkamat
- Girjiit, govat, mitalusat ja fearánat
- Riimmat ja ritmmat, lávlun ja musihkka
- Teakstahksen
- Stoahkanjoavkkut

Dáidda, kultuvra ja hutkáivuoha

Mánát galget oazžut estehtalaš dáidda- ja kulturvásáhusaid iešguđet hámiin ja organiserejuvvon nu ahte addá mánáide didošan-, čieknudan- ja progrešuvdnavejolašvuodaid. Mánáidgárdi galgá láchčēt dili gullevašvuhtii ja hutkáivuhtii váikkuhettiin dasa ahte mánát besset ovttas vásihit ja hábmet dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimiid.

- Juoigan, lávlun, musihkka ja dánsun
- Dramatiseren
- Duddjon
- Kultur- ja árbevirolaš dáhpáhusat ja lágideamit

Rumaš, lihkadeapmi, biebm ja dearvvašvuoha

Mánát galget oazžut vejolašvuoda dovdat, vásihit, stoahkat, oahppat ja hábmet go rumaš lea vuolggasadjin. Biepmo- ja borrandoaaimmaid mielváikkuheami bokte galget mánát movttiidahttot borrat dearvvašlaš biepmu ja oazžut vuoddoáddejumi das mo dearvvašlaš biebm sáhhtá dagahit buori dearvvašvuoda.

- Beaivválaš lihkadeapmi, sihke olgun ja siste
- Mátkkit
- Ráinnasvuoha ja dearvvašvuoha
- Borranbottut, biebmodábit ja árbevirolaš biebm

Lohku, sadji ja hápmi

Fágasuorgi fátmasta stoahkkás ja iskkadeaddji barggu buohtastahttimiin, rátkimiin, sajustemiin, orienteremiin, visualiseremiin, hámiiguin, minstariiguin, loguiguin, lohkamiin ja mihtidemiin. Lea maiddái sáhka jearaheamis, resonneremis, ákkastallamis ja čovdosiid ohcamis.

- Stoahkat ja geahččaladdat
- Hámit, hivvodagat ja logut
- Matematihkka mánáidgárddi árgabeaivvis

Lagas biras ja servodat

Mánát galget oahppat ja vásihit báikkálaš árbevieruid, servodatásáhusaid ja fidnuid birra vai mánát sáhttet dovdat gullevašvuoda lagasbirrasii. Kultuvrralaš girjáivuoha, iešguđet eallinvuogit ja iešguđet bearašhámit lea fágasuorggi oassin.

- Mátkkit
- Bearáš, fuolkkit ja verddet
- Sámi álbmot
- Guovdageainnu gilli ja mánáidgárddi lagas biras

Etiikka, osku ja filosofiija

Mánát galget oahppat mitalusaid, árbevieruid, árvvuid ja allabasiid iešguđet oskuin ja eallinoainnuin ja vásihit ahte kultuvrralaš ovdanbuktimiin lea iešárvu. Mánáidgárdi galgá hábmet beroštumi servodaga girjáivuhtii ja áddejumi eará olbmuid eallimii ja eallinvuohkái.

- Oahpásnuvvat árbevieruide
- Fuobmát lagasbirrasa iešvuodaid
- Fuomášuhttit eará álgoálbmogiid
- Fuomášuhttit vuodđu norpmad ja árvvuid

Luondu, biras ja teknologiija

Mánát galget oazžut girjás luonduvásáhusaid ja besset vásihit luonddu stoahkama ja oahppama arenan. Mánáidgárdi galgá láchčēt dili nu ahte mánát bissot sahkin luonddudiedálaš fenomenaide, vásihit gullevašvuoda lundui ja ohppet geavahit teknologiija ja reaidduid.

- Olgostoahkan ja luonduvásáhusat
- Eallit ja jahkodagat
- Iskkan ja geahččaleapmi

Ovttasbargo-lávdegoddi

Mánáidgárddi ovttasbargolávdegottis leat váhnen-, eaiggát- ja bargiidáirras. Ovttasbargolávdegotti čáli lea mánáidgárde-jođiheadđji. Lávdegoddi galgá leat ráđđeaddi, oktavuodaduddjojeaddji ja ovttastahti orgána. Ovttasbargolávdegoddi galgá mearridit mánáidgárddi jahkeplána, ja oažžut vejolašvuoda cealkámuša cealkit buot áššiide mat leat dehálaččat mánáidgárddi doibmii. Sihke eaiggát, váhneamat ja politihkkárat sáhttet ovddidit áššiid ovttasbargolávdegoddái

Váhnenráđđi

Váhnenráđdis leat buot váhneamat searvvis. Váhnenráđđi galgá ovddidit váhneamiid oktasašberoštumiid ja mánáidgárddi ovttasbargguin hábmet buori mánáidgárde-birrasa

Pedagogalaš veahke prográmmat

Mánáidgárddi atná systemáhtalaččat «Ágor», «Bravo» ja «Alle med» prográmmaid pedagogalaš doaimmain ja áicamiin.

Skuvlii ráhkkaneapmi

Olles mánáidgárdeáigodaga lea mánáid ovdáneami birra sáhka, muhto mánáid mañemus jagi mánáidgárddis, deattuhuvvo earenoamážiid bargu láchčat geahppa sirdima ja ráhkkanahttit sin birget bures skuvllas. Mánát geat galget skuvlii álgit čuovvovaš čavčča, hárjehallagohtet praktihkalaš skuvlaráhkkandoaimmaid, nu go doallat iežaset biktasiid ja dinggaid čoahkis, seahkkaselggiid vázzit, gárvodit ja nuoladit ieža, hissegis birget ieža, kollektiiva dieđuid vuostáiváldit, doaimmat ja gulahallat mánnájoavkkus ja beaiverutiinnaid čuovvut.

Gievrras giellamodeallat

Sámegielat leat rašes dilis, maiddái dáppe guovddáš sámi guovlluin. Mánáidgárddiin lea dehálaš bargu ovddidit sámegiela geavaheami. Dan dihte leat mánáidgárddit Guovdageainnus searválaga ohccán doarjaga ReKomp čađa, oahpahallat ja bargagoahtit «Gievrras giellamodealla» jurddašeami vuodul, vai buohkat, mánáidgárdebargit ja váhnemat, ožžot vejolašvuoda oahppat buriid bargovugiid ja šaddat diđolažžan sámegiela ovddideami ektui.

Verddemánáidgárdi

Beazedievá mánáidgárdi lea ollu jagiid doaibman dábálaš hárbjehallanmánáidgárdin studeanttaide Sámi allaskuvllas ja eará skuvllain. Lassin dábálaš hárbjehallanmánáidgárdin lea mánáidgárdi dál Sámi allaskuvlla verddemánáidgárdi. Verddemánáidgárddi ulbmil lea ahte mánáidgárdi ja Sámi allaskuvla galgaba goappašagat ávkkástallat ovttasbarggu, mii galgá ávkin sihke sámi mánáidgárddiide ja sámi mánáidgárdeoahpaheaddje-oahpu ovdánahttimii.

Mánáidgárddi verddet

Beazedievá mánáidgárddis leat verddet, geaiguin ovttasbargat dássedit, earenoamážiid árbevirolaš bargguid ektui. Okta mánáidgárddi verddiin leat Sokki Adventure ja Ásllat Sokki. Áslaga luhtte mánát besset vásihit, oahppat ja oaidnit mángga lágaš árbevirolaš bargguid, gos váldosisdoallu lea boazu ja hearggástallan. Ásllat lágida doaimmaid searvelanja jurdagiin, gos mánát bargguid bokte besset fárrui, juohkehaš iežas láddanmuttu mielde. Dán mánáidgárdejagi leat mánáidgárddi namas guokte čearpmaha Ásllaga luhtte, máid mánáidgárdemánát besset veahkkin lodjudit ja dápmat. Ásllaga lusa ollet vácci, dan dihte leat fáaladat buot agi mánáide.

Mánáidgárddis leat maid eará verddet, nu go Marianne, Šihččejávrris ja Risten Anne, Ákšomuotkkis. Mariannes lea árbevirolaš dálloallo, ja Risten Anne fas máhtta buot árbevirolaš bargguid čájehit midjiide. Sudno lusa vánddardit mohtorfievrruiguin, dan dihte lea fáaladat dušše boarráseamos mánáide.

Fáddáplána sisdoallu

Fáddáplána doaibmá bagadussan ja rávan, mánáidgárddi doibmii. Lea vejolaš ahte doaimmat spiehkkašit muhtomin plánas, sivas go álo leat mánájoavku dárbbut ja beroštumit mat vuoruhuvvojit ovddemussii. Deháleamos lea ahte mánáidgárddi álo doaibmá buoremussan mánái. Mánát galget beassat vásihit ilu ja máhtu mánáidgárddis.

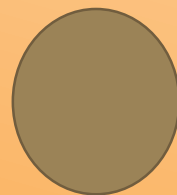
Doaimmat lunddolaččat čađahuvvojit jahkodagaid mielde. Árbevieru mielde eai leat jahkodagat čatnon dáhtoniidda, muhto luonddu rievdamii. Mánáidgárddi lea goitge válljen heivehit ja juohkit jahkodagaid mánuide, vai praktihkalaččat leat vuohkkasepmosat mánáidgárddi doibmii.

Nu go boahtá ovdán fáddáplánas, de eai leat dán jagi nu ollu fáttát, muhto baicca dakkár fáttát main leat ollu viiddidanvejolašvuodát, ja máid lea vejolaš hábmet justte guoskevaš mánájovkui. Lassin fáttáide dieđusge čađahuvvojit árbevirolaš barggut ja doaimmat pedagogalaš sisdoaluin.

Fáttáid čađahanvuohki ja áigodat ii leat ollásit mearriduvvon, sivas go mánájoavkkus galgá searvanvejolašvuohka hábmet alcceseaset guoskevaš doaimmaid ja árgabeaivvi. Doaimmat ja bargovuogit maiddái váikkuhuvvojit das makkár resurssat mánáidgárddis leat áiggis áigái. Mánát ja bargit fárrolaga bohciidahttet bargovugiid. Muđui lea vejolaš eará berošteddjiin ovddidit árvalusaid movt čađahit ja doaimmahit fáttáid.

Mánát vuollel 3 jagi eai váldo mielde mátkkiide gosa muhtorfievrruiguin vánddardit. Sii mátkkoštit lagasbirrasis, muhtorfievrruid haga.

Dán jagi fáddá, mii čuovvu buot áigodagaid lea «Sámi biebmovierut». Fáddá lea oassin buot eará fáttáin ja doaimmain. Fáttá ulbmil lea ahte mánát galget beassat juohke áigodaga vásihit ja oaidnit sámi biepmuid ja sámi biebmovieruid sisdoalu. Fáddá galgá boktit mánáid sáhkkiivuoda ja oahppanmiela biebmovieruide, luondduávkkástallamii ja ráinnas borramušaide.

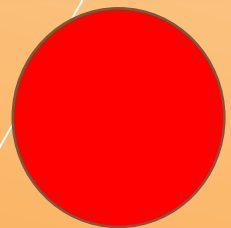

Dálvi

Ođđajagimannu ja guovvamánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga Ulbmil
Dálvi	Oahpásnuvvat movt luondu rievdá dálvet	Fuomášuhttit muohttaga	Fuomášuhttit dálvvi, muohttaga jieŋa	Fuomášuhttit mii dálvi lea, mii muohta ja jieŋa lea, ja manne beaivváš ii oidno skábman

Eará	Ulbmil
Sámi álbmotbeaivi	Ávvudit sámi álbmotbeaivvi
Niesteboazu ja giđaniesti	Vásihit ja oaidnit movt borramuša háhkat
Meahccemátkkit ja rievssatgárdun	Oahppat birget olgun ja beassat vásihit meahci ja meahcástallama
Čierastallan	Geahččalit čierastallat feara mainna, nu go duljiiguin, plastihkkabussiiguin ja gielkkáiguin

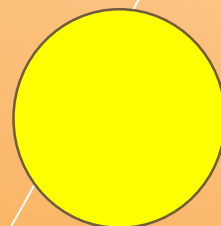

Gidđadálvi

Njukčamánnu ja cuoŋománnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Eallit	Dovddiidit min guovllu ealliide ja movt eallit ellet ja birgejit luondus	Fuomášuhttit min guovllus muhtun ealliid ja oahppat dáid namahusaid	Oahpásnuvvat min guovllu ealliide, namahusaide, movt eallit ellet dáppe ja movt mii sáhttit buori dili láchččet ealliide	Oahppat dovdat min guovllu ealliid luottaid ja earenomáš-vuođaid, ja movt luonddudilli váikkuha ealliide

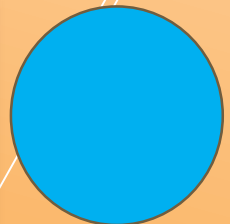
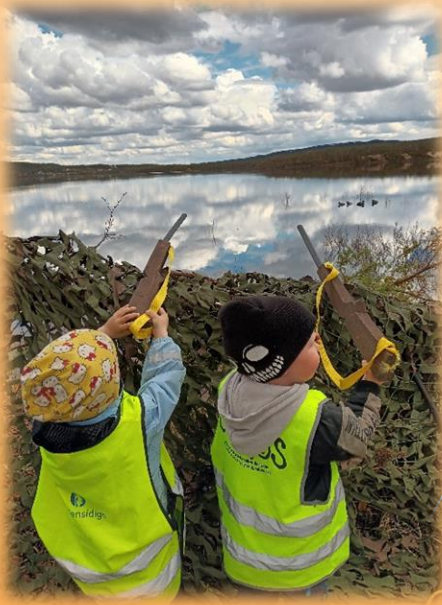
Eará	Ulbmil
Meahcástallan Rievssatgárdun Oaggun Heargevuodjin Ealu lusa mátkki Čuoigan.	Oahppat ja hárjehallat birget olgun ja beassat vásihit meahci ja meahcástallama
Beassážit	Fuomášuhttit beassážiid
v. 14 – olgovahkku	Olgun geažus beaivvi
Mánáidgárdebeaivi 14. b. njukčamánu	«Unni ja stuoris»
Sámi árbevirolaš stohkosat, nu go omd. «Hávga bohtá», «Gumpe ja lábbát» ja «guohca monni»	Oahppat ja stoahkat árbevirolaš sámi stohkosiid

Gidđa miessemánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Guolit	Fuomášuhttit ja dovddiidit sihke sáivačáhceguliide ja mearaguliide	Fuomášuhttit guliid	Fuomášuhttit iešguđetlágan guollešlájaid	Fuomášuhttit ja oahppat sihke sáivačáhceguliid ja mearaguliid birra

Eará	Ulbmil
Norgga nationála beaivi, 17. b. miessemánus	Fuomášuhttit norgga nationála beaivi
Buollinhárjehallan	Hárjehallat movt láhttet jus buollá ja buollinalárbma álgá huikit
v.18 ja v. 20 - olgovahkkut	Olgun geažus beaivi
Meahcástallan	Vásihit árbevirolaš gidđadoaimmaid
Oaggun	Vásihit árbevirolaš gidđadoaimmaid

Gidásgeassi Geassemánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Šattut sámis	Fuomášuhttit šattuid mat šaddet min guovllus, ja geahččalit gilvit juoidá mánáidgárddis	Fuomášuhttit lidiid ja rásiid. Gilvit.	Geahčadit makkár šattut leat min guovllus. Gilvit.	Oahppat makkár šattut šaddet min guovllus, máid sáhttit ieža gilvit. Gilvit.

Eará	Ulbmil
miessemearkun	Vásihit miessemearkuma
Vázzinmátkkit luonddus «Smávvalávkkážit luonddus»	Vázzit luonddus
Mátkkit lagas birrašis	Vásihit mátkkiid ja lagas birrašis

Geassi Suoidnemánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Divrrit	Dutkat divrriid namaid ja makkár divrrit min guovlluin gávdnojit	Fuomášuhttit čuroha	Fuomášuhttit ja ohccát makkár divrrit mis lea dáppe	Dutkat makkár divrrit dáppe leat dábálaččat ja makkár earenoamáš-vođat dain leat

Eará	Ulbmil
Čorgen	Oahppat ahte lea dárbu čorget šillju ja luonddu lagas birrašis, maŋŋel go muohta lea suddan

Mánáidgárdi stenge 12.07.23., ja rahpasa fas 08.08.23.

Buorre geassi!

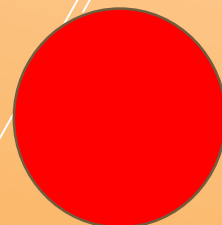

Čakčageassi Borgemánnu

Bures boahthin fas mánáidgárdái!

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Oahpásnuvvan	Oahpásnuvvat mánáidgárdái, bargiide, eará mánáide ja olgošilljui	Oahpásnuvvat ja hukset oadjebasvuoda	Oahpásnuvvat ođđa mánájovkui ja bargiide	Oahpásnuvvat ođđa mánájovkui ja bargiide

Eará	Ulbmil
Murjen Suidnen Gieganjuolat Čohkket dálvái duodje- ja buđaldan ávdnasiid	Murjjiid čoaggit Gámasuinniid čuohppat Ráhkadit gieganjuolasáftta Čoaggit lásttaid, muorabihtáid, jeahkála ja eará máid sáhtta doddjomis ja buđaldeamis ávkkástallat
Olmamáivuoha	Hukset olmmáivuoda ja stoahkanjoavkkuid

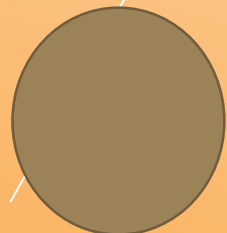

Čakča

Čakčamánnu, golggotmánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Lávostallan	Fuomášuhttit lávu, ja beassat vásihit lávostallama	Vásihit lávostallama	Oahpahallat lávus birget ja boradit	Oahpahallat lávvo-namahusaid ja lávostallama
Buollin-sihkarvuotta v. 38	Oahpahit mánáide buollin-sihkarvuotta birra	Buollin-hárjehallamis leat mielde	Ságastallat buollinalárbma, suova ja dolá birra, ja movt láhttet jus buollinalárbma čuodjagoahtá	Ságastallat mii sáhttá dagahit buollima ja mainna ferte várrogas, ja movt láhttet jus buollinalárbma čuodjagoahtá

Eará	Ulbmil
Olmamáivuotta	Hukset olmmáivuotta ja stoahkanjoavkkuid
Olgodoaimmat ja olgovahkku v. 36. ja 39.	Oahppat ahte sáhttá olgun vaikko makkár dálkin
Čakčabivddut: ealgabivdu, fierbmun, nuohtun	Vásihit ja fuomášuhttit čakčabivdduid
Mu gorut ja mu rájiit	Fuomášuhttit iežas goruda ja rájiid
Šleđggon ja johtolat-sihkarvuotta	Oahppat movt láhttet johtolagas ja man dehálaš šleđggon lea

Čakčadálvi/skábma

Skábmamánnu, juovlamánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Duodji ja snihkken	Beassat vásihit ja doaimmahit praktihkalaš bargguid	Beassat gieđahallat iešguđetlágan materiálaid	Beassat searvat ja čađahit álkis duddjon- ja snihkkenproseassaid	Beassat searvat ja čađahit álkis duddjon- ja snihkkenproseassaid
Adveantta ja juovllat	Ráhkanit juovllaide.	Vásihit juovlalávlagiid.	Oahpahallat juovlalávlagiid ja juovlahearvvaid dudjot	Ráhkanit juovllaide ja dudjot juovlahearvvaid

Eará	Ulbmil
Adveantta kaleanddar	Juohke beaivái adveantadoaimmat
Juonasteapmi	Vásihit juonasteami
Biktasat ja gárvodeapmi	Oahpahallat movt gárvodit go buolašta